

De rol van de burger in de energietransitie

Gemeente Voerendaal - juni 2022

1. Uitdagingen bij grootschalige energieprojecten
2. Klimaatakkoord en 50% lokaal eigendom – wat is lokaal eigendom?
3. Voorbeelden Midden Limburg – casus windpark Ospeldijk
4. Waar blijft de winst?
5. Propositie burgers
6. Propositie bestuurders / gemeenten

Kennismaken

Andres Bauer

- Burger
- Ervaringsdeskundige
- Bestuurder
- Projectleider
- Onderhandelaar
- Antropoloog
- Gespreksleider
- Postbezorger
- Huiskamerbezoeker
- Trainer
- Adviseur

Uitdagingen bij grootschalige energieprojecten

- Onze leefomgeving zal de volgende jaren ingrijpend veranderen
- Uitdagingen energietransitie zijn enorm (Parijs / Energieakkoord / Klimaatakkoord / RES)
- Limburg: 95,5 MW / 35 TW landelijk 2030
- NYMBY is hardnekkig - niemand wil windmolens in achtertuin – is dat wel waar???
- Calimero effect: gevoel achter gesteldheid rafelrandjes gemeentes
- Netinpassing vaak problematisch - ENEXIS / Tennet en radarverstoring vaak belemmering - defensie
- Ambtelijke / bestuurlijke / politieke eensgezindheid – de energietransitie is (bijna) niet partijkleur gebonden
- Tekort kundige mensen / projectleiders die nieuw denken / engineers (Enexis)

4 hoekstenen van transitie:

1. Burgerbetrokkenheid → eigendom / zeggenschap / vertrouwen (participatie / draagvlak)
2. Bestuurlijke kaders → gemeentelijk beleidskader wat “zachte” voorwaarden borgt
3. Goede ruimtelijke inpassing
4. Lef

burgercoöperaties als ontwikkelaar

- Alle kennis en kapitaal is aanwezig
- Projectleidersopleiding: 20 nieuwe coöperatieve projectleiders
- Limburgs projectbureau in voorbereiding
- Q1 2021 landelijk ontwikkelfonds

Voorbeelden van coöperatieve projecten:

1. Coöperatie de Nieuwe Molenaars - windpark Zeewolde – 93 windturbines
2. Coöperaties Deltawind en Zeeuwwind – windpark Krammer – 33 windturbines
3. Coöperatie Betuwewind – Deil en Avri – 14 windturbines bij A15
4. Coöperatie Windpower Nijmegen 4 windturbines
5. Coöperaties Midden-Limburg 12 windturbines

Lokaal eigendom is essentieel !

De passage over 50% lokaal eigendom in het Klimaatakkoord

Om de projecten voor de bouw en exploitatie van hernieuwbaar op land in de energietransitie te laten slagen, gaan in gebieden met mogelijkheden en ambities voor hernieuwbare opwekking, partijen gelijkwaardig samenwerken in de ontwikkeling, bouw en exploitatie. Dit vertaalt zich in evenwichtige eigendomsverdeling in een gebied waarbij gestreefd wordt naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (bewoners en bedrijven). Investeren in een zon –en/of windproject is ondernemerschap. Dat vergt ook mee-investeren en risico lopen. Het streven voor de eigendomsverhouding is een algemeen streven voor 2030. Er is lokaal ruimte om hier vanwege lokale project-gerelateerde redenen van af te wijken. Hierbij wordt ook in acht genomen de bijzondere positie van de waterschappen, die zowel lokale ontwikkelaar zijn als decentrale overheid met een verduurzamingsopgave van hun eigen bedrijfsprocessen.

iedereen moet mee kunnen doen

energiecoöperaties als democratische organisator van de
energietransitie

Voor onder het hoofdkussen!

Zeven coöperatieve principes (International Cooperative Alliance VN -- REScoop NL)

1	Open en vrijwillig lidmaatschap	<i>Iedereen kan lid worden</i>
2	Economische participatie van de leden	<i>De leden kunnen investeren in de coöperatie</i>
3	Democratische controle door de leden	<i>De Algemene Ledenvergadering beslist</i>
4	Autonomie en onafhankelijkheid	<i>De coöperatie is alleen van de leden</i>
5	Onderwijs, vorming en informatieverstrekking	<i>De coöperatie steunt kennisontwikkeling</i>
6	Samenwerking tussen coöperaties	<i>Energie Samen / REScoop Limburg energiecoöperaties</i>
7	Betrokkenheid van de gemeenschap	<i>De coöperatie steunt de omgeving</i>

Belangrijke principes bij lokaal eigendom

- Iedereen kan meedoen
- Organiseer het democratisch
- Eigendom van ontwikkelproces en energieprojecten
- **Lokaal eigendom** versus **collectief eigendom**

Voorbeelden Midden-Limburg:

Windpark Ospeldijk - de coöperatieve methode: we maken burgers eigenaar van het windproject

Wat we **niet** doen...

- vooraf grondposities innemen
- vooraf individuele gesprekken voeren
- vooraf het plan dicht timmeren

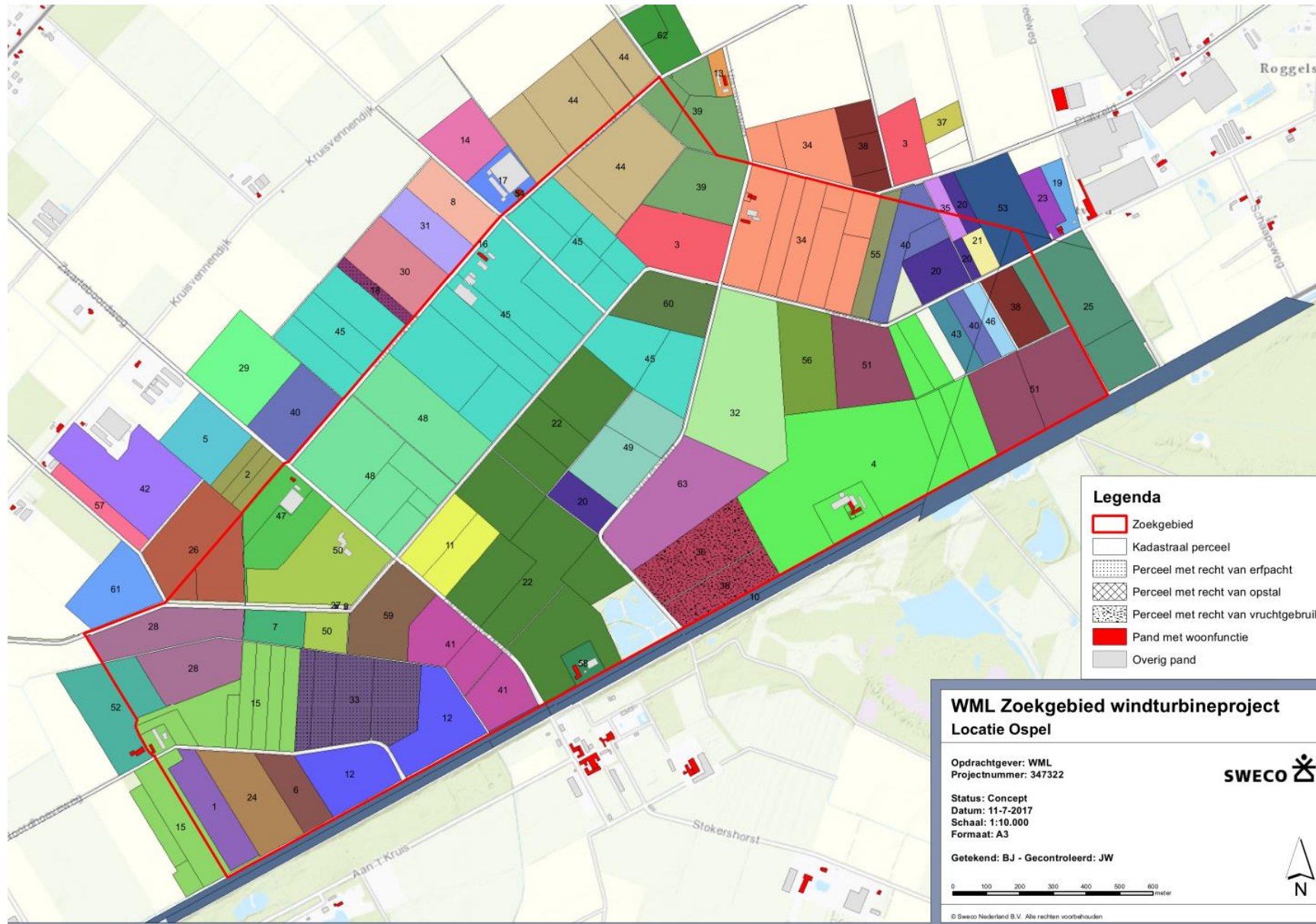

Wat we **wel** doen...

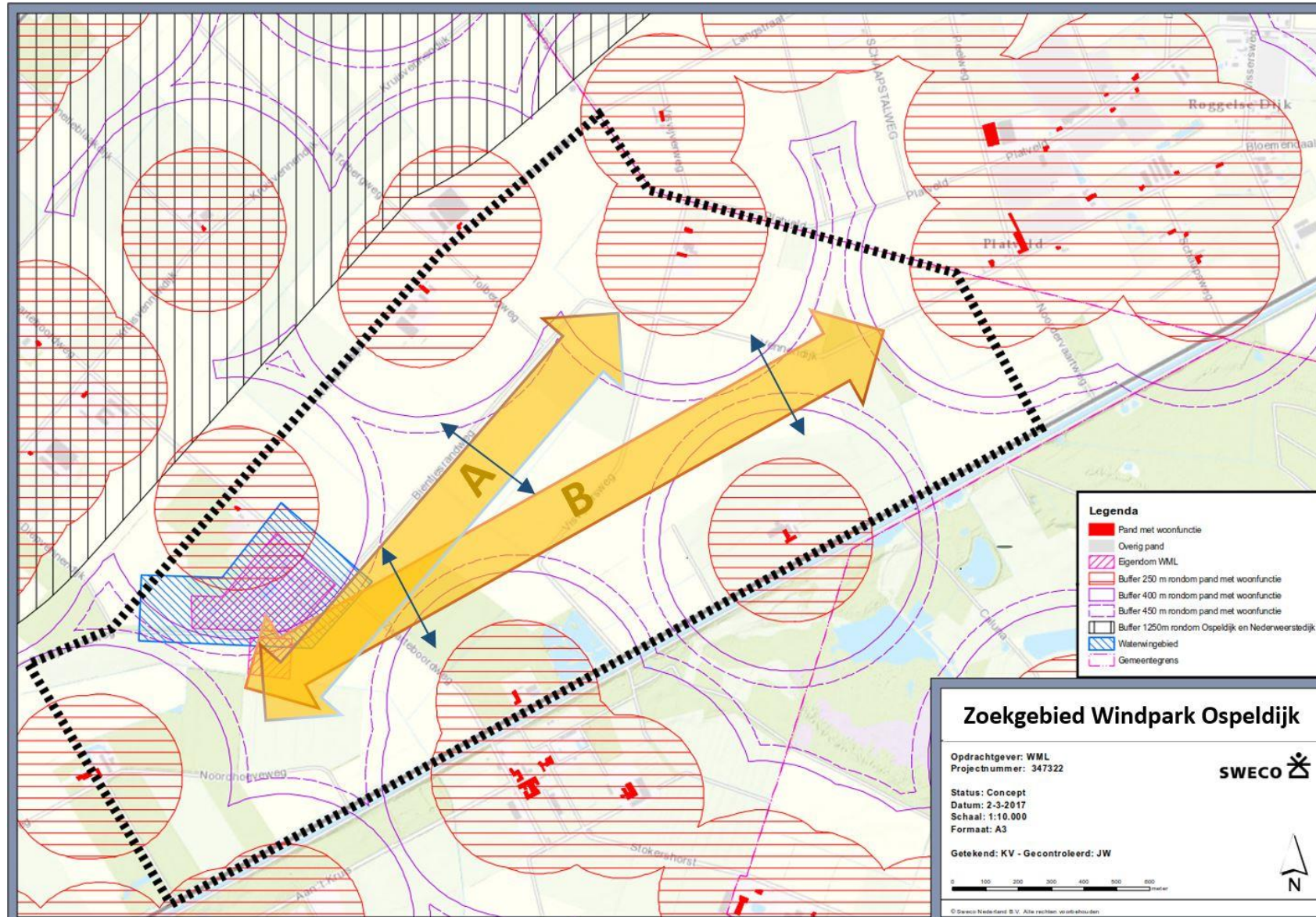
- een ruim zoekgebied definiëren (308 ha)
- alle grondeigenaren (45) en bewoners (8) **collectief** uitnodigen
- de coöperatieve methode uitleggen in het zoekgebied:
 - **samen** ondernemen in wind
 - **samen** het plan uitwerken
 - **samen** de verdeelsleutel van grondhuur (+/- € 120.000 pj) tussen grondeigenaren / bewoners / locaties turbine en infrastructuur vaststellen
= socialiseren van de grondvergoedingen

Grondeigenaren en bewoners in het projectgebied

Uitleg idee en geen „kant en klaar“ plan

WINDPARK OSPELDIJK

berekening grondvergoeding per eigenaar

12-10-2017

Windpark 4 windturbines

A	Productie electriciteit (indicatief)	35.000	MWh/jr
B	Grondvergoeding	3,2	€/MWh
C = A x B	BUDGET voor grondvergoeding	112.000	€/jr

VERDEELSLEUTEL Totale budget

D	Woning	Grond	Turbine	Infra
E = C x D	40%	10%	25%	25%
	44.800	11.200	28.000	28.000

HOEVEELHEID PER Component in plangebied

F	Woning	Grond (ha)	Turbine	Infra(m2)
	8	308	4	13.000

VERGOEDING PER Component (€/jr)

G = E / F	Woning	Grond (/ha)	Turbine	Infra(/m2)
	5.600	36,33	7.000	2,15

UITKOMST VOOR EIGENAAR

kaart-nr	10	DE STAAT (INFRASTRUCTUUR EN MILIEU)
----------	----	-------------------------------------

eigenaar heeft binnen zoekgebied windpark

H	Woning	Grond (ha)	Turbine	infra(m2)
	0	0,27	0	-

BEREKENDE VERGOEDING (€/jr)

I = G x H	Woning	Grond	Turbine	Infra	Totaal (€/jr)
	-	10	-	0	10

OPMERKINGEN BEREKENING:

- * windturbines circa 130 meter as-hoogte - 65 meter rotorblad
- * Turbinekeuze nog niet bepaald - productie kan nog afwijken
- * productie elektriciteit gemiddeld per jaar (totale windpark)
- * productie varieert van jaar tot jaar (80-110% van gemiddelde)
- * Verdeelsleutel op basis van twee bijeenkomsten grondeigenaren
- * berekening obv opstelling variant B - parallel Venlose weg
- * m2 grondinbreng op basis van kadastergegevens
- * m2 infrastructuur/kraanopstelplaats = schatting
- * exclusief vergoedingen van alle kosten/schades in bouwfase

Ruimtebeslag turbinefundament circa

900	(m2)
-----	------

Vergoeding windturbine per m2 ruimtebeslag

7,78	(€/m2)
------	--------

Alle uitkeringen zijn windopbrengst gerelateerd!

- Dominante mening dat bewoners projectgebied een groot deel moeten krijgen
- Dit staat voor de meerderheid haaks op „eigen belang“

Actueel antropologisch onderzoek onder de Hazda in Tanzania

Current Biology 20/9/2018

TROUW MAANDAG 24 SEPTEMBER 2018

7

Onbaatzuchtig zijn werkt aanstekelijk

DELEN Is de mens altruïstisch of kiest hij voor zichzelf? Uit nieuw onderzoek blijkt dat groepsdruk cruciaal is.

Joep Engels
REDACTIE WETENSCHAP

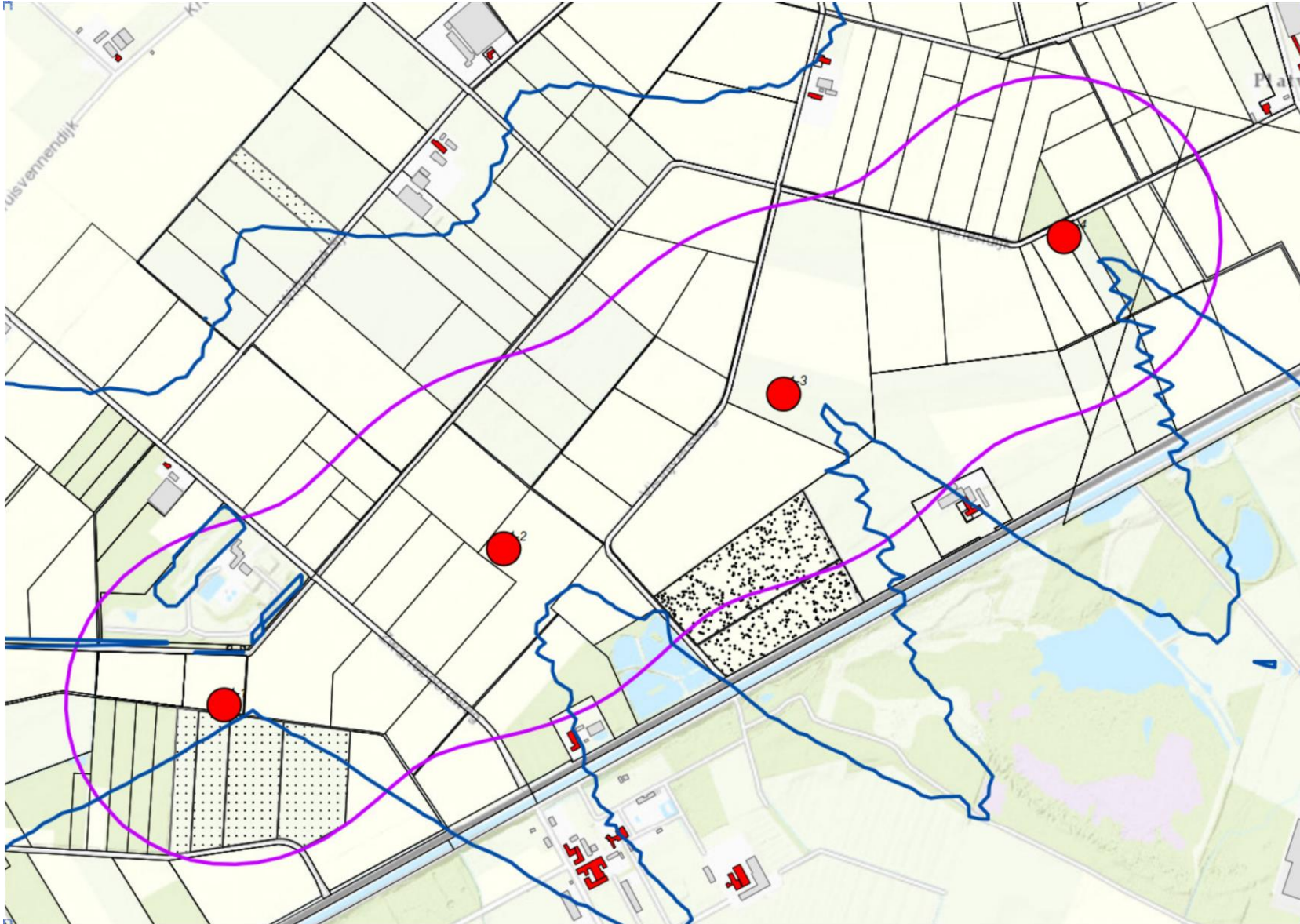
Samenwerken zit de mens in het bloed, wijst onderzoek vaak uit. Meer dan welk ander dier delen we

kunnen profiteren van de goed-geefsheid van anderen. Economen zullen vo-
zullen kie-
dat is imm-
gie. Maar z-
elkaar te z-

Ook de
leen niet v-
om honing
onderzoek
vier rietje-
ze voor zic-
of konden
gedeelde r-
digd, net a-

*Nieuwkomers worden
net zo altruïstisch of
juist zo zelfzuchtig als
de rest van de groep*

Keuze beste opstelling

KIJK LIEVERD, DAT
IS EEN BETUWESJEIK!
TOEN ZE MET DIE
FOSSIELE BRANDSTOFFEN
STOPTEN, HEBBEN ZE DAAR
HUN KANS GEGREPEN.

EN HET IS
NOG DUURZAAM
OOK...

Waarom coöperatief: propositie burgers

Wat is uw rendement?

draagvlak = vertrouwen / participatie = eigenaarschap

- Van burger tot burger
- Rechtvaardige verdeling grondvergoedingen – geen ruzie in de buurt
- Er vloeit geld terug naar de omgeving
- NWEA 2x € 0,50 dus € 1.- / MWh productie = +/- 40.000 € jaar naar buurtschappen (omgevingsfonds)
- Participeren in burgermolens = rendement (5%) blijft in de buurt
- Propositie is: samen ondernemen met wind
- Projecten definiëren die gesteund worden uit de winst ! 100k per molen pj
- Dus géén discussie over CO2 of wel of geen wind maar een discussie over als we wind nodig hebben op **welke manier** gaan we dat dan doen!

Waarom coöperatief: propositie gemeenten

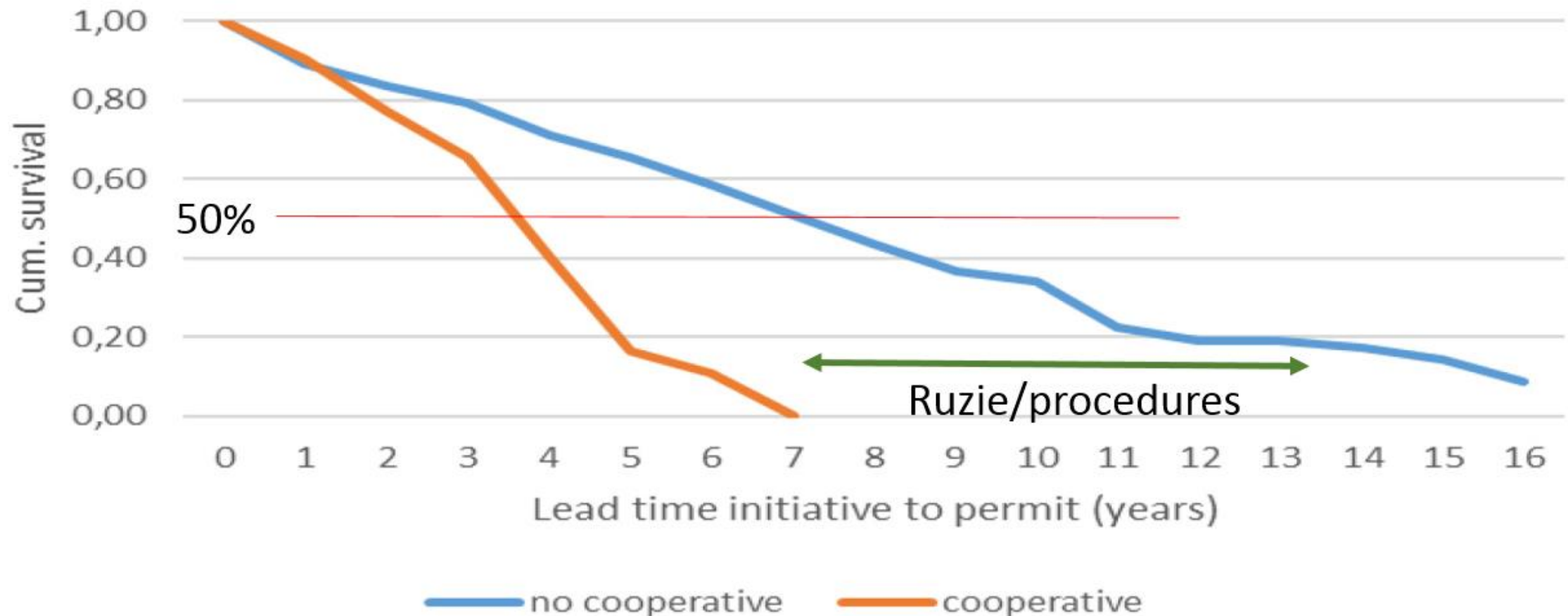
Wat is uw rendement?

- Slagingskans Windprojecten wordt groter → invulling geven aan RES / klimaatakkoord
- Betrokken burgers die meedenken en werken i.p.v. oppositie en actie voeren → zachte landing energietransitie (draagvlak/vertrouwen)
- Een sterke energiecoöperatie helpt de gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen handen en voeten te geven
- Financiële winst blijft lokaal en wordt door de coöperaties ingezet de gemeentelijke klimaatdoelstellingen te behalen (anterieure overeenkomst/Rescoop charter) 100k pj pt
- Vorm geven aan circulaire economie
- Versnelling en comfort door samenwerking (gemeenten onderling/provincie)
- Ondernemende burgers als eigenaars met zeggenschap democratiseren de energietransitie → = draagvlak en harmonie
- Sociale dynamiek in buurtschappen door omgevingsfondsen → gebiedsontwikkeling
- NYMBY → mensen willen best veranderen maar niet verandert worden!

Jaclynn Matijssen - "The cooperative wind of change?"

Master Thesis Environment and Society Studies, Nijmegen School of Management, Radboud University, 19 November 2019

Life table

Ondernemende burgers

Beleidskader : voorwaarden voor planologische medewerking

Het beleidsproces

- Stel een sturend beleidskader vast
- nodig initiatiefnemers uit om principe verzoeken in te dienen
- Beoordeel deze verzoeken voor planologische medewerking
 - Objectief op criteria uit het beleidskader
 - Selecteer de beste
 - Verleen planologische medewerking aan dat plan
 - Controleer na de uitwerking opnieuw op de criteria en het plan

Voorbeelden: Leudal / Nederweert / Staphorst / Zeewolde

Beleidskader : voorwaarden voor planologische medewerking

Bepaal de eisen die de gemeente/bevoegd gezag stelt aan medewerking

1. De omgeving heeft een actieve rol bij de ontwikkeling en de exploitatie
2. Het rendement vloeit maximaal terug naar de gemeenschap.
3. Géén grondspeculatie : slecht één plan in een zoekgebied
4. Tenminste 50 % coöperatief ontwikkelen (of streven naar 100% coöperatief)
5. Goede landschappelijke ruimtelijke inpassing

Wij hebben dat voor u reeds geformuleerd

Burgers democratiseren de energietransitie

Dank voor uw aandacht

andres.bauer@zuidenwind.org